

УДК 821.133.1: 82-31(д'Авенія)
DOI <https://doi.org/10.32782/bsps-2025.9.11>

ПОЧУТИ, ІНШОГО НЕ БАЧАЧИ: РОЛЬ УЧИТЕЛЯ У РОМАНІ А. Д'АВЕНІА «ПЕРЕКЛИЧКА»

Ірина Кушнір

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри світової літератури
Львівського національного університету імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна
orcid.org/0000-0001-5812-2543
Researcher ID: OXB-7482-2025
e-mail: iryna.kushnir@lnu.edu.ua

Анотація. У статті досліджено роман А. д'Авенія «Перекличка» як приклад педагогічного роману крізь призму головного персонажа – учителя Гомера Ромео. Проаналізовано, як реалізовується модус школи-радість як головний концепт (за Р. Кохан), оскільки цей роман показує потребу зміни та переакцитування освіти на особочентричну, акцентуючи на важливій ролі вчителя в освітньому процесі. Визначено основні характеристики сучасного вчителя: вчитель як товариш і порадник у навчальному процесі, його функція у формуванні особистості учня впродовж навчального процесу. Констатуємо, що фізична сліпота персонажа Гомера Ромео є символічною, щоб показати важливість ідеї «слухати, щоб почути». Констатуємо символічність імені вчителя (очевидний інтертекстуальний натяк на сліпого Гомера). Проаналізовано його методичний підхід, що Гомер Ромео назвав «перекличка», коли ім'я учня набирає значущості і синонімізується з особистістю. Письменник зобразив десяток підлітків-персонажів у критичний момент їхнього життя, щоб показати множинність викликів, що постають у підлітковості. Особочентричність (зосередження на пізнанні своєї самості підлітком через висловлення себе на перекличці) становить композиційний центр роману. Важливим доповненням для пізнання особистості вчителя є його щоденник, що стає прикладом діалогічності між учителем і учнем. Роман порушує питання педагогічної майстерності та спілкування між учителем і так званими «складними підлітками», оскільки правильний підхід сприяє формуванню повноцінної особистості учня. Визначено головні педагогічні засади за А. д'Авенія: мудрість, емпатія, «горіння», допомога і залученість у проблеми учнів. Відзначаємо поліадресованість роману А. д'Авенія «Перекличка» – від підлітків до педагогів та батьків.

Ключові слова: педагогічний роман, дитинство-як-радість, підліток, учитель, концепт «школа-як-радість», педагогічна майстерність, особочентричність навчання.

HEARING WITHOUT SEEING: THE ROLE OF THE TEACHER IN A. D'AVENIA'S NOVEL "THE ROLL CALL"

Iryna Kushnir

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of World Literature
Ivan Franko Lviv National University
Universytetska str., 1, Lviv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-5812-2543
Researcher ID OXB-7482-2025
e-mail: iryna.kushnir@lnu.edu.ua

Abstract. In the article A. D'Avenia's novel "Roll Call" as an example of a pedagogical novel through the prism of the main character, teacher Homer Romeo has been examined. It has been analysed how the modus of the school of joy was implemented as the main concept (according to R. Kohan), as this novel shows the need to change and re-emphasise education as person-centred, emphasising the important role

© І. Кушнір, 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

of the teacher in the educational process. The main characteristics of a modern teacher: a teacher as a friend and advisor in the learning process; the role in shaping the student's personality throughout the learning process have been defined. It has been stated that the physical blindness of Homer's character Romeo is symbolic, to show the importance of the idea of "listening to hear". The symbolism of the teacher's name (an obvious intertextual reference to the blind Homer) has been underlined. His methodological approach called "roll call" when a student's name takes on significance and becomes synonymous with their personality has been studied. The writer depicted ten teenage characters at a critical moment in their lives to show the multitude of challenges that arise in adolescence. Self-centredness formed the compositional centre of the novel. An important addition to the teacher's personality is his diary, which serves as an example of dialogue between teacher and student. The novel raises the issue of pedagogical skill and communication between the teacher and so-called "difficult teenagers", since the right approach contributes to the formation of a personality in the student. The main pedagogical principles according to A. D'Avenia have been identified: wisdom, empathy, burning, help and involvement in students' problems. We note the multi-addressability of A. D'Avenia's novel "Roll Call": from teenagers to teachers and parents.

Key words: educational novel, childhood-as-joy, teenager, teacher, concept of school-as-joy, pedagogical mastery, person-centred education.

Постановка проблеми. Роман А. д'Авенія «Перекличка» (2020) є одним із репрезентативних творів сучасної італійської підліткової прози. У статті запропоновано аналіз цього роману крізь призму головного персонажа – учителя, що стає центром нарації, та підлітковості як важливого художнього елемента, що разом розкривають його символічні домінанти та сенс. Спробуємо проаналізувати, як модус школи-радості як головний концепт (за Р. Кохан, 2020) роману показує потребу зміни та переакцетування освіти на особочентричну, акцентуючи на ролі та функції учителя в освітньому процесі.

Мета і завдання. Актуальність розвідки полягає у відкритті для українських читачів, дослідників-літературознавців та педагогів одного із важливих романів, що входять у корпус текстів літератури про освітній процес для підлітків. Уперше звертаємося саме до літературознавчого аналізу роману А. д'Авенія «Перекличка», оскільки він є абсолютним лідером у закордонних читачів та більш досліджений винятково європейськими літературознавцями. Маємо на меті виокремити роль учителя як товариша і порадирика у навчальному процесі, указати його функцію у формуванні особистості учня впродовж навчального процесу. Завданнями є вивчити образ Гомера Ромео, пояснити символічність його сліпоти, показати важливість ідеї «слухати, щоб почути», проаналізувати його методичний підхід «перекличка».

Предмет та об'єкт. Предметом нашого дослідження є образ учителя Гомера Ромео і, відповідно, об'єктом – роман А. д'Авенія «Перекличка». Науковим підґрунтям для

дослідження стали концептуалізація домінанти радисть у монографії Р. Кохан [1], дослідження, що присвячені термінології літератури про дитинство, наратології та метамодернізму (Л. Мацевко-Бекерська [2]) та дослідників літератури для дітей (М. Славова, Е. Огар та ін.).

Виклад основного матеріалу дослідження. У романі А. д'Авенія «Перекличка» важливими компонентами моделювання світу підлітковості є оповідь від першої особи – учителя Гомера Ромео та діалогічність цього персонажа з учнями-підлітками його класу, що функціонує як своєрідна трибуна для висловлення та сприяє пізнанню окремішності кожної з особистостей через дискусію усіх важливих проблем. Особочентричність (зосередження на пізнанні своєї самості підлітком через висловлення себе) становить композиційний центр роману. Письменник зобразив десятох підлітків у критичний момент їхнього життя, щоб показати множинність викликів, що постають у підлітковості (окрім проваленого іспиту, що є лише незначною проблемою порівняно з іншими). Важливим доповненням для пізнання особистості вчителя є його щоденник («У пошуках втраченого часу. Щоденник сліпого вчителя»).

Серед епіграфів роману «Перекличка» – уривок із восьмої пісні «Одіссеї», де йдеться про значущість імені людини:

Ймення скажи, яким батько і мати тебе називали

Й інші, хто в вашому місті живе і наоколо нього.

Бо взагалі без імення ніхто між людей не буває,

Хто б не родився на світ – родовита людина чи проста,

Кожного з них, породивши, іменням батьки наділяють [5].

Він орієнтує реципієнта на прочитання значущості кожної особистості через її ім'я, що наповнюється сенсом у кожному окремому випадку.

Учитель зазначає, що ім'я набирає значущості та синонімізується з особистістю. Роман розпочинається із так званого пояснення-розшифрування імені вчителя: Гомер Ромео, що п'ять років тому осліп. *«Forse per questo li antichi dicevano che il destino è nel nome; che ti piaccia o no, sei chiamato a rispondere all'appello. Nel mio caso è così: mi chiamo Omero, in greco «colui che non vede»... e cinque anni fa sono diventato cieco. Omero Romeo a dirla tutta, 45 anni, DNA per metà di padre professore universitario di astrofisica, appassionato di musica classica e di sua moglie <...> per l'altra metà di madre professoressa di greco e latino, appassionata di Omero (il mio nome lo ha scelto lei, mio padre aveva proposto un più semplice Alberto, in onore di Einstein) e di enigmistica (il mio nome è anche l'anagramma del mio cognome)»* [6, с. 9]. Уважаємо, що персонаж А. д'Авенія наділений символічною сліпотю, що допомагає йому краще бачити сутність людини, підлітка, учня.

Викликом для сліпого вчителя стає спроба знову працювати у школі, викладаючи природничі науки в особливому класі, де всі учні – другорічники, звідси слід, на думку директора школи, їх підготувати до успішної здачі випускного іспиту вдруге. *«Ma se è vero che tutte le classi felici sono simili fra loro, è ancor più vero che ogni classe infelice è infelice a modo suo. La quinta che o ereditato <...> canta una infelicità corale, a cui ciascuno partecipa con un timbro inconfondibile, ne scaturisce una sofferenza polifonica in cui ogni dolore si collega a un'altro, lo arricchisce»* [6, с. 10]. Тобто Гомер Ромео потрапляє у клас, від якого його колеги відмовилися, із так званими складними учнями-підлітками.

На співбесіді з директором відбувається символічне жонглювання словом «зрілість» (що в італійській мові позначає також іспит завершення шкільної освіти) у значенні саме усвідомлення себе, коли Гомер Ромео цитує «Короля Ліра» Шекспіра: *«È un miracolo che siano arrivati alla maturità»*. – *«L'uomo deve*

aspettare con pazienza il suo momento di uscire dal mondo come aspetta il momento per entrarci. Maturità è tutto!» [6, с. 14].

Учитель Ромео вважає за потрібне не лише викладати основи природничих наук, а й пізнати кожного зі своїх учнів-підлітків за іменем, почути його через висловлення, оскільки не може їх бачити, роблячи акцент на імені як синонімі особистості: *«Sprechiamo la maggior parte del nostro tempo e delle nostre energie a nasconderci, ma sotto sotto vogliamo venire alla luce. Siamo fatti per nascere, non certo per morire. È un nome ben detto da luce e dà alla luce ogni angolo dell'anima e del corpo, perché purtroppo ciò per cui vogliamo essere amati, noi, lo nascondiamo. Questo è il potere di un nome proprio: fermare la ruota incessante del tempo e far ricominciare da capo una storia in cui tutto è stato visto. Questo è il miracolo di un appello ben fatto»* [6, с. 11].

Педагогічним принципом Ромео стає гра, що дає свободу гравцям у висловленні: *«Il caos ci ha liberato dall'ossessione del controllo e ci ha aperto gli occhi sulla realtà: niente determinismo, niente catene di cause ed effetti. La vita del cosmo è un gioco imprevedibile ma non per questo assurdo, come tutti i giochi veramente divertenti. Il caos ha salvato la libertà e la libertà è l'unica cosa che rinnova la vita. Un gioco che a regole precise, ma con libertà infinita per i giocatori. Quindi si diverta con questo caos, non si mai cosa può trovarci dentro»* [6, с. 19]. Навчальна мета Ромео – дослідження не фізики чи хімії, а життя: *«Mettiamo in chiaro che la materia che insegno non sono «le scienze», perché la materia è sempre e solo la vita, e le scienze sono un modo per capire qualcosa della misteriosa sostanza di cui è fatta. <...> Noi vediamo veramente soltanto ciò a cui accordiamo la dovuta attenzione. E così la vita diventa insapore, noiosa, ripetitiva. Invece se prestiamo attenzione, la vita si apre, come se rispondesse all'amore del nostro sguardo o del nostro ascolto, del nostro tocco»* [6, с. 51].

Навчальний клас перетворюється на місце зустрічі та розкриття особистостей десяти так званих складних підлітків: *«I greci chiamavano aulos il flauto, l'aula e la cassa di risonanza in cui la vita soffia le storie di ragazzi che mai avremmo scelto. Per questo amo l'aula vuota, in attesa di animi e corpi. E qui noi insegnanti «professiamo» gli articoli del nostro credo: l'appello»* [6, с. 25].

Паралельно розкривається проблема ставлення учнів до вчителів, здебільшого як до порожнього місця у класі, до виконавця ролі, а не людини: *«nessuno mi ha salutato: morto un professore se ne fa un'altro. Per i ragazzi noi insegnanti siamo ruoli, non persone»* [6, с. 26]. Так само вчителі обмежуються викладом фактів із предмету, що навчають, не йдучи назустріч учневі, не розуміючи його. Приклад учительки Аннимарії, що замкнулася у власному болю через смерть сина, втратила віру і запал навчати (*«Insegno da sempre. E il tuo entusiasmo lo ha avuto anche io. Anch'io ero convinta che avrei salvato tante vite con la letteratura, ma c'è voluto poco a capire che si trattava di sogni. Ai ragazzi non importa nulla di nulla»* [6, с. 212]), проте знаходить розуміння і підтримку в Елізи, підлітка, що зробила аборт, так Аннамарія віднаходить сенс реалізувати себе в усіх дітях – її учнях. Приклад педагогічного підходу Гомера Ромео навчає і вчителів, і учнів не втікати від життя, а шукати способи подолання проблем: *«Credo che esistano due categorie di persone: quelle che fuggono da qualcosa e quelle che cercano qualcosa. O forse è più preciso dire che ci sono persone che smettono di fuggire da qualcosa e cominciano a cercare, e persone che non iniziano mai a cercare perché sono impegnate a fuggire. Diventare adulti e smettere di fuggire, cominciare a cercare e restare, essere presenti a se stessi senza scappare di fronte alla realtà»* [6, с. 59].

Від першого дня Гомер Ромео розкривається перед учнями, розповідаючи «історію свого імені», тобто показує себе людиною з досягненнями та невдачами, що може також страждати і плакати: *«Posso spiegare come sono diventato cieco, ma non so la risposta al perché proprio io. È capitato. Le lacrime mi cadono dagli occhi a intervalli regolari e le asciugo con il dorso della mano»* [6, с. 31]. Говорячи про зрілість особистості, Ромео пояснює потребу усвідомлення себе у світі, вміння жити і будувати стосунки, відповідальністю за себе та інших, а головне – навчитися рухатися вперед до цієї зрілості не тільки як кінцевого іспиту, а й як руху до своєї самості. Його рух – до операції на очах, до «бачити», звідси кожен з учнів повинен віднайти сенс власного життєвого руху. Позиція Ромео як включеності у клас, а не відмежування і ховання за роль учителя, знаходить відгук у серцях підлітків та завойовує їхню довіру; вони поступово розкриваються,

обговорюючи головне: біль, страх, смерть, самотність: *«Perché esiste il dolore?» chiede ancora la ragazza, con un tono di voce che non è spietato come potrebbe sembrare, ma disperato, perché quella domanda sta ponendo a se stessa e non a me»* [6, с. 31]. Свій фізичний недолік, сліпоту, Ромео перетворює на перевагу: слухати, щоб почути їхні голоси, їхні проблеми, їхню сутність: *«Gli adolescenti sono come mastini della verità, quando ne sentono l'odore, non mollano più la presa e mordono finché non se ne portano via almeno un pezzo»* [6, с. 31].

А. д'Авеніа акцентує на гіперчутливості сучасних підлітків у реальності XXI ст., їх слід спочатку вислухати і почути перед тим, як навчати. Позиція письменника втілена у головному персонажеві – це Гомер Ромео, що запроваджує новаторську перекличку на початку уроку: він слухає кожного з учнів, завданням котрого постає розповісти про своє ім'я через призму ідентичності: *«Dalla prossima lezione cominceremo a lavorare sui perché. <...> «Dal momento che io non posso vedervi, dal vostro nome dipenderà la vostra stessa vita, come nella tavola periodica, la posizione dell'elemento dal numero atomico. Per questo svolgeremo l'appello nel modo che adesso vi spiegherò. <...> Dopo aver pronunciato il vostro nome, racconterete che cosa lo definisce meglio, come se doveste descrivere un minerale nelle sue manifestazioni essenziali: la conformazione fisica, la struttura cristallina, l'origine, le proprietà». <...> «Ma perché? Che vuole che ci sia sotto un nome?» <...> «Salvare un nome. Per questo faccio l'insegnante e non voglio smettere di farlo anche se sono diventato cieco. Voi siete i fenomeni per i quali a me è chiesto di stabilire il nome preciso e l'appello è la formula completa che salva il mondo. A voi la scelta se essere dei fenomeni unici o dei fenomeni da baraccone: tutti uguali e utili soltanto a far ridere la gente»* [6, с. 33]. Ромео висловлює своє педагогічне кредо як «урятувати ім'я», тобто розкрити кожного учня як неповторну сутність. Він залишає підліткам вільний вибір – розказати по себе чи залишитися частиною безіменної маси. Сутність переклички – виявити присутність особистості тут і зараз, але це також і засіб покликати на допомогу: *«Appello significa chiamare per nome una persona, per accettarsi che sia presente, invocazione, richiesta d'aiuto»* [6, с. 36].

Роман «Перекличка» – про педагогічну майстерність учителя та вміння розкрити

підліткам їхню унікальність: «*La vita era un messaggio in codice. E non è forse questo un nome proprio? Una sequenza unica di lettere scelte dallo sconfinato alfabeto della vita, per identificare ciò che non si è mai dato nella storia e mai più si darà nel suo corso. Ma il nome ha bisogno di essere pronunciato da qualcuno, così come il DNA non basta a fare un destino. Il genoma infatti non è originale senza le epigenoma, cioè il modo in cui la vita si tocca ogni giorno e ci modifica anche nelle nostre strutture più profonde. Al nostro nome rispondiamo: PRESENTE! perché accende tutto il nostro destino come un interruttore fa con la luce. Siamo un fenomeno fisico e metafisico unico, che sparisce tutte le volte che diciamo «io» per finta, perché solo il suono magico delle nostre lettere può attivare il composto di gioia e dolore, di amore e disamore, di paura e avventura di cui siamo fatti. Non si può rispondere al proprio nome per abitudine, perché non si è vivi per abitudine, ma per inquietudine*» [6, с. 36]. Ромео акцентує на індивідуальності імені, що втрачається за більш узагальненим Я, бо ж ім'я зберігає усі характеристики особистості. Він наголошує так звану «поезію особистості», що втрачається за використання тільки прізвища: «*Troppo spesso i nostri nomi propri si riducono ai nomi comuni, quelli necessari agli usi comuni, per i quali uno vale l'altro: piatto, letto, tavola... Ma quando un nome proprio diventa un nome comune smette di vivere: la poesia non serve forse a restituire ai nomi comuni la loro dignità di nomi propri?*» [6, с. 37].

На думку письменника, озвучену його персонажем – учителем, ім'я визначає сутність людського існування, тому і кожен прагне реалізувати себе (ім'я як іманентна характеристика особистості) у професійній діяльності, міжособистісних стосунках, інформаційному просторі, зовнішньому вигляді, досягненнях, захопленнях, а також у крайніх формах: насильстві, амбіціях, залежностях чи руйнуванні. Ім'я постає своєрідною гарантією належності до чогось або когось, способом зберегти власну ідентичність. Саме воно зменшує відчуття смертності, і в цьому полягає сутність боротьби за виживання: «*In entrambi i casi è presente una voce che definisce le condizioni di possibilità della vita umana: una volta spinti nella luce, che cosa dobbiamo fare per rimanerci? Tutti dalla mattina alla sera lottiamo perché il nostro nome venga pronunciato come si deve. Lo cerchiamo dappertutto, in un posto di lavoro,*

in una relazione, in una notizia, in un vestito, in un record, in una passione, in una perversione, nella violenza, nell'ambizione, nella dipendenza, nella distruzione, nel dominio e nel piacere, in una tomba e nella scelta di qualcosa o qualcuno a cui appartenere; perché questo è avere un nome, avere qualcosa o qualcuno che lo tenga al sicuro. Il nome ci fa essere un po' meno mortali, e questa è la vera lotta per la sopravvivenza, prima ancora che quella della specie» [6, с. 36–37].

Свою мету як учителя Гомер Ромео бачить так: сконцентруватися на особистості учнів, дати їм розкритися, а не самовихваляння своїми знаннями: «*Per riuscire a insegnare devo concentrarmi sulla presenza dei ragazzi e non sulle mie aspettative. Devo lasciare che siano loro a venire alla luce e non io ad illuminarmi, almeno ci devo provare*» [6, с. 37]. Учень Оскар зауважує, що їх найкраще побачив саме Ромео: «*Prof, lei ci vede meglio delle altri prof! esclama Oscar divertito*» [6, с. 56].

У тексті роману домінує автобіографічний наратив, у якому сцена самоназивання і пояснення імені набуває ключового значення для розуміння ідентичності. Перед читачем постає галерея учнів-підлітків, що у монологічній формі розповідають про себе, своє ім'я, розкриваючи впродовж роману свої проблеми та долаючи їх за підтримки вчителя Ромео.

Роман поділяється на частини відповідно до навчального року – від вересня (знайомство із учнями) до наступного вересня (коли Ромео починає працювати з наступним класом). Після кожної частини курсивом читаємо щоденник Гомера Ромео («У пошуках втраченого часу. Щоденник сліпого вчителя»), де він письмово співпереживає кожному учневі, спілкуючись із ним на «ти», наводячи факти із власного життя, де він також постає нерішучим, робить неправильний вибір, тобто теж постає людиною зі слабкостями: страх мати дітей, залежати від допомоги інших у щоденній рутині («*Adesso ho un superudito, un superolfatto, un supertatto. Superpoteri senza pretese di salvare il mondo, perché a stento riesco a non sbattere contro le auto e a centrare il water per fare la pipì*» [6, с. 28], розрив стосунків із батьком та спроба їх відновити). Гомер теж учиться жити та любити, того ж і навчає учнів. Коли у нього приходять думки про самогубство, то його рятують любов і підтримка дружини, а далі народжується донька Пенелопа: «*Credo che amore consista in questo, mostrare la*

propria debolezza a qualcuno e scoprire che non se ne servirà per affermare la propria forza, anzi, al contrario, per mostrarsi altrettanto debole. Unire due debolezze, il modo di diventare forti. E proprio così è nata Penelope. Quando ho perso del tutto la vista, ho deciso che non avrei più avuto figli, non sopportavo l'idea di non poterli vedere. Ma a poco a poco mia moglie mi ha insegnato ad amarmi attraverso di lei» [6, с. 31]. Через сліпоту Ромео не може допомогти синові П'єтро робити домашні завдання, показати зірки, прочитати оповідання, проте він може розповісти йому про всі відтінки дощу, і дощ стає для сина голосом батька: «Poi un giorno camminavamo mano nella mano, tornando da scuola quando si è messo a piovere. E ho cominciato a raccontarle come tutte le cose, un attimo prima mute e sole, erano diventate una sinfonia: ticchettare sulle macchine, picchiare sulle foglie, rimbalzare sull'asfalto, tintinnare sulle tegole, scoppiettare sugli ombrelli, tamburi, retare sull'erba... gli descrivevo gli effetti della pioggia. <...> La pioggia era diventata un dono anche per lui. «Tutti scappano quando piove, per loro la pioggia è una brutta, per me invece ha la tua voce». Così mi ha detto» [6, с. 267]. Так сліпота стає викликом і поступово трансформується у перевагу для Гомера: «Da quando sono cieco ho capito che la luce non è semplicemente quella che si riflette. È stato il giorno del mio appello. La vita mi ha chiamato per nome e mi ha chiesto se ero presente, anzi se lo ero mai stato e se mi ero illuso di essere attraverso tutte le maschere che avevo indossato nel corso degli anni» [6, с. 50]. Операція не змогла повернути зір, проте він навчився бачити по-іншому. Під час клінічної смерті, коли Гомер почув голос померлої матері, він вибрав повернутися сліпим до життя, де є інші способи бачити: «Io voglio stare qui con te, ma non posso abbandonare i miei studenti alla mia famiglia». «È quello che succede quando si muore, Omero, ma non li abbandoni, sei con loro come in un'altro modo». <...> Li apro ed è tutto buio come sempre. «Non sono morto?» «Sì, eri morto. Poi sei tornato». E gli occhi, non vedo niente. <...> Le accarezzo il viso e sento che è diventato più puro, più luminoso, come sanno essere i volti delle donne a diciott'anni. <...> Perché io ci vedo Elena, ci vedo benissimo» [6, с. 312–317].

Класифікуємо роман «Перекличка» як педагогічний, оскільки проблема реформи освіти постає у центрі обговорення. Після застосування гри «Перекличка» в одному класі

цей новаторський підхід знаходить підтримку в інших учнів інших шкіл, проте йому опираються більшість учителів та директор школи, уважаючи це бунтарством. Учитель Ромео відсторонений від викладання, учні отримали дисциплінарне попередження. Утручання міністра не таке ефективне, як відеозаклик Гомера Ромео та Аннимарії з роз'ясненням цього педагогічного феномену. Усе завершується добре, бо інакше і не може бути: учні Гомера Ромео формують нові засадничі принципи освіти: школа – це не примус, а вибір тих, хто прагне пізнати світ. Викладачі, доценти, вихователі називаються Учителі. І справжній Учитель має три якості: мудрість – любити й знати те, що навчав; емпатію – розуміти й приймати тих, кого навчав; пристрасть («горіння») – уміти знаходити шлях, щоб зробити знання живим для кожного. Наставники ж також проходять власну підготовку: від початку вони вибирають певний напрям і навчаються сім років: чотири роки здобуття ступеня та три роки спеціалізації. Зарплата вчителів забезпечує їм гідні умови життя, тож вони не змушені підробляти в інших сферах. Учителям заборонено говорити про своє особисте життя, якщо воно не пов'язане з темою уроку чи не є справді необхідним для навчання. Життя вчителя проявляється лише у знаннях, які він передає, у способі викладання та в його турботі про учнів. Наприкінці кожного тижня діти дякують наставнику за те, чого вдалося досягти завдяки його допомозі. Раз на тиждень, почергово й у визначеній формі, один із учителів проводить заняття зі свого предмета для колег тієї ж спеціальності. Виклики зростання. Саме на позитивних сторонах він будує шлях до подолання слабких. Учителі показують, як кожна тема звільняє людину від шаблонів і банальних уявлень. Адже культура – це не музей, а жива сила, що розкриває життя завдяки істині, красі й добру. Наприкінці навчального року викладачі отримують анонімні відгуки від учнів про власну роботу [6, с. 297–302].

Учні Гомера здають випускний іспит, відповідаючи на все ще традиційні питання, тоді як слід би питати учня, хто він є і ким став, на думку Гомера Ромео: «Dopo tanti anni a scuola la domanda più importante è un pro forma affidato a uno sconosciuto che non sa nulla delle vite degli studenti; giusto qualche risposta su Manzoni; le cause della Prima guerra mondiale

e gli integrali... Una domanda che riduce ciascuno di loro ha un fare, come in una catena di montaggio, al posto di essere: Chi sei? Che cosa sei venuto a portarci che prima non c'era?» [6, с. 297–302]. Як результат навчання із Гоме-ром Ромео, учні вміють відповісти на головне питання: хто ти? Головне – не кількість балів, а підготовка до успішного життя.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Відзначимо велике дидактичне значення роману «Перекличка» А. д'Авенія; його цільовою аудиторією бачимо не лише підлітків, а й учителів, педагогів, психологів, батьків. Констатуємо, що прийом «сліпоти, щоб побачити і почути», використаний письменником для формування позитивного образу Вчителя з великої літери на прикладі персонажа Гомера Ромео, що, застосовуючи особистісний підхід до кожного учня («перекличка»), синонімізуючи ім'я та особистість), сприяє відновленню людяності та довіри у стосунках «учитель – учень».

Підкреслимо важливість емпатії, турботи та пошуку вирішення проблем, бо учень – це не проблема, це – людина. Наголосимо, що школа радості заперечує ізоляцію та самотність підлітка як таку, створює простір розкриття кожного учня, надаючи підтримку для подолання проблем, де жоден не залишається наодинці зі своїми проблемами. Уважаємо, що цей роман заперечує знецінення освіти, знань, особи вчителя, пропонує нові педагогічні рішення, виступаючи проти стандартизації та суспільного тиску на освіту.

Підсумуємо, що роман «Перекличка» А. д'Авенія пропонує упровадження нової гуманістичної моделі освіти – школи радості, що пропагує простір свободи, довіри, розвитку учня як особистості за сприяння і підтримки вчителя. У перспективі – зосередження на особливостях нарації на прикладі вказаного роману та поглиблення дослідження ідентичності учня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кохан Р.А. «Як воно: отримати в подарунок увесь світ?» Поетологічне розгадування РАДІСНОЇ головоломки : монографія. Одеса : Гельветика, 2020. 320 с.
2. Мацевко-Бекерська Л.В. Концепт читання як умова організації наративу в дитячій літературі. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Лінгвістика і літературознавство*. 2009. Вип. XX. С. 299–309. URL: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/items/2113110b-dd46-4578-8b00-3b4a2c683f66>
3. Огар Е. *Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки*. Львів : Аз-Арт, 2003. 160 с.
4. Славова М. *Попелюшка літератури. Теоретичні аспекти літератури для дітей*. Київ, 2002. 81 с.
5. Тен Б. Одісея. Пісня 8. Поетичні майстерні. Вірші, проза, аналітика, огляди. URL: <https://maysterni.com/publication.php?id=19403>
6. D'Avenia A. Appello. Mondadori, 2020. 355 p.

REFERENCES

1. Kokhan, R.A. (2020). "Yak vono: otrymaty v podarunok uves' svit?" Poetolohichne rozhaduvannya RADISNOYi holovolomky: Monohrafiya. [How does it feel to receive the whole world as a gift? Poetic solving of a JOYFUL puzzle: a monograph]. Odessa: Helvetyka. 320 p. [in Ukrainian].
2. Matsevko-Bekerska, L.V. (2009). Kontsept chytannya yak umova orhanizatsiyi naratyvu v dytyachiy literaturi. [The concept of reading as a condition for the organisation of narrative in children's literature]. *Aktualni problemy slovyanskoyi filolohiyi: Linhvistyka i literaturoznavstvo* [Current issues in Slavic philology: Linguistics and literary studies]. 2009. Iss. XX. Pp. 299–309. Retrieved from: <https://nasplib.isoftware.kiev.ua/items/2113110b-dd46-4578-8b00-3b4a2c683f66> [in Ukrainian].
3. Ohar, E. (2003). Dytyacha knyha: problemy vydavnychoyi pidhotovky. [Children's books: issues in publishing]. Lviv: Az-Art. 160 p. [in Ukrainian].
4. Slavova, M. (2002). Popelyushka literatury. Teoretichni aspekty literatury dlya ditey [Cinderella of literature. Theoretical aspects of children's literature]. Kyiv. 81 p. [in Ukrainian].
5. Ten, B. Odisseia. [Odyssey]. Pisnia 8. [Song 8]. *Poetychni maisterni. Virshi, proza, analityka, ohliady*. [Poetry workshops. Poems, prose, analysis, reviews]. Retrieved from: <https://maysterni.com/publication.php?id=19403>
6. D'Avenia, A. (2020). Appello. Mondadori. 355 p. [in Italian].

Дата першого надходження статті до видання: 24.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.12.2025